

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти

YURIY FEDKOVYCH
CHERNIVTSI
NATIONAL
UNIVERSITY

Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій

26-27 травня

Збірник матеріалів
Міжнародної
науково-практичної конференції

Чернівці-2021 р.

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національна Академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут
Мукачівський державний університет
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Національний університет «Острозька академія»
Рівненський державний гуманітарний університет
Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада Світового Конгресу Українців
(Канада)
Гданська Вища школа гуманістична (Польща)
Вища лінгвістична школа у Ченстохово (Польща)
Сучавський університет імені Штефана Чел Маре (Румунія)
Університет міжнародного бізнесу ISM (Словакія)
Аріельський університет (Ізраїль)

РОЗВИТОК ОСВІТНІХ СИСТЕМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

***Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції***

26-27 травня 2021 р.

Чернівці – 2021

УДК 37(082)

Р 64

Друкується за ухвалою Вченої ради Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 30 червня 2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Філіпчук Георгій Георгійович, доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) Національної Академії педагогічних наук України;

Федірчик Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор;

Романюк Світлана Захарівна, доктор педагогічних наук, професор;

Янкович Олександра Іванівна, доктор педагогічних наук, професор;

Шестобуз Ольга Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент;

Kierzkowska Iryna, Dr. prof. Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna

(Польща);

Colomeischi Aurora-Adina, Phd, associate professor, Stefan cel Mare
University (Румунія).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Хомич Лідія Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, заступник
директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені
Івана Зязюна НАПН України;

Осадченко Інна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини.

Р 64 Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій:

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 26-27 травня
2021 року / за наук. ред. д. пед. наук С.З. Романюк. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т,
2021. 328 с.

ISBN 978-966-423-634-5

До збірника увійшли наукові доповіді та виступи учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій», які розкривають освітні системи у вимірі ретроспективних та сучасних реалій: вітчизняний і міжнародний досвід, тенденції розвитку вищої педагогічної освіти у світовому освітньому просторі, компетентнісний підхід у професійному становленні сучасного педагога, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості педагога в умовах інноваційних освітніх змін, управління розвитком педагогічних систем у контексті суспільних трансформацій, освіту дорослих у національному і світовому освітньому просторі.

Збірник адресовано науковцям, педагогам, студентам, аспірантам, докторантам, широкому загалу читачів, усім, хто цікавиться проблемами розвитку вищої освіти.

УДК 37(082)

Відповідальність за зміст матеріалів та літературні джерела несуть автори.

© Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
------------------------	----------

ДОПОВІДІ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ

Філіпчук Георгій.....	10
Освіта в національному і глобальному вимірах	
Лук'янова Лариса.....	18
Професіоналізація освіти дорослих: сучасний стан і перспективи розвитку	
Хомич Лідія.....	23
Удосконалення професійної підготовки вчителя з урахуванням європейського досвіду	
Романюк Світлана.....	28
Модернізаційні процеси у системі вищої освіти в контексті викликів інформаційного суспільства	
Оліяр Марія	34
Інноваційність у сфері вищої освіти як відповідь на виклики XXI століття	
Пірен Марія	39
Потреби формування нового мислення в еліті України, базованого на духовно-інноваційних засадах	
Руснак Іван	46
Система національної освіти закордонних українців: тенденції розвитку	

МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Łukomski Jerzy, Szulchaczewicz (Łukomska) Marzena.....	51
Spoleczne, psychologiczne i prawne ujęcie zjawiska mobbingu	
Амброзы Мариан	59
Взгляд на будущее развитие институционального образования в словакии	
Авшенюк Наталія.....	68
Актуальні характеристики системи підготовки вчителів у Великій Британії у кількісних і якісних вимірах	
Аніщенко Олена.....	74
Освіта дорослих в Україні у регіональних документах стратегічного планування	

Бигар Ганна, Варварич Віталія	80
Інноваційні методи підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах євроінтеграції	
Біленкова Лідія	85
Сучасні підходи у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до роботи в пришкільних оздоровчих таборах	
Білоус Олена	90
Професійний розвиток педагога у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	
Бісовецька Людмила, Суржук Тетяна.....	96
Формування у майбутніх учителів початкових класів дослідно-пошукової компетентності в процесі навчання мовно-літературної освітньої галузі	
Бобак Оксана, Смеречак Леся	101
Інклюзивна складова професійної компетентності педагогів	
Боднарук Ірина	104
Пропедевтична педагогічна практика в системі професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва	
Бопко Ігор, Островська Надія.....	109
Вплив проектної технології на формування професійної ідентичності майбутніх фахівців	
Боровець Олена.....	114
Значення та структура професійного іміджу педагога	
Бражанюк Андрій	118
Методологічні підходи формування професійної культури майбутніх фахівців в умовах фахової професійної підготовки	
Величко Ольга	123
Виховання духовно-моральних цінностей у професійному становленні майбутніх учителів	
Вілора Юлія, Десятник Катерина	128
Формування у майбутніх учителів початкової школи поваги до дитини в процесі професійної підготовки	
Гандзілевська Галина, Тимощук Єлизавета	134
Можливості психодрами у реалізації компетентнісного підходу в освітньому просторі	
Гатеж Наталія	138
Від естетичної культури вчителя до естетичного виховання учнів	
Гордійчук Оксана	143
Формування самостійності в молодших школярів через реалізацію змісту навчального предмета «Українська мова»	

Граб Мар'яна	149
Формування екологічної культури майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки	
Гузенко Оксана, Гунбіна Анна	153
Впровадження педагогічного тренінгу при підготовці майбутніх викладачів в умовах магістратури: переваги та труднощі	
Дідух Віталія	160
Педагогіка партнерства як умова професійного становлення майбутнього вчителя початкової школи	
Добощ Олена	164
Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до організації освітнього процесу у ЗДО	
Дудка Алла	169
Українсько-турецькі інтеграційні освітні процеси в методиці викладання української мови у вищій школі	
Заячук Юлія	178
Формування світового ринку послуг вищої освіти: конкуренція чи співпраця	
Іванова Лідія	183
Актуальні питання літературної освіти майбутніх учителів початкових класів	
Косташук Оксана	188
Виховання професійної честі сучасного педагога в умовах освітніх змін	
Костолович Тетяна, Шевчук Тамара	192
Орфографічна компетентність як один із детермінантів лінгводидактичної підготовки майбутніх вчителів початкової школи	
Лаппо Віолетта	198
Розвиток читацької культури майбутніх педагогів в інформаційно-цифровому просторі	
Линдіна Євгенія	204
Історична ретроспектива логопедичної допомоги в системі освіти України	
Луценко Богдан	208
Організація освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах	
Маковійчук Олеся	211
Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів проектно-технологічної компетентності	

Маркуляк Лариса	216
Реалізація концептуальних ідей неформальної освіти (з досвіду діяльності Чернівецького університету третього віку ім. Адольфа Кольпінга)	
Мафтин Лариса	220
Емоційний інтелект і його розвиток у майбутніх педагогів: зарубіжний та вітчизняний досвід	
Наконечна Лариса	223
Словесна майстерність учителя – у педагогічних поглядах В.О. Сухомлинського	
Намака Олеся	228
Центр професійного розвитку педагогічних працівників як осередок професійного становлення сучасного педагога	
Нікула Наталя	235
Організаційно-педагогічні умови формування методичної культури майбутніх фахівців початкової освіти	
Пинзеник Олена	239
Формування валеологічної компетентності здобувачів вищої педагогічної світи у процесі самостійної роботи	
Піц Ірина	245
Соціально-педагогічні аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в освітніх закладах приватного типу	
Постригач Надія	250
До питання про міждисциплінарну природу педагогічної освіти у зарубіжному дискурсі	
Поясик Оксана	255
Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх вчителів початкових класів засобами медіаосвіти	
Предик Аліна	260
Психолого-педагогічні аспекти інформатизації освітньої системи	
Радзімовська Оксана, Ігнатович Олена	264
Про значення розвитку емоційного ресурсу вчителя в умовах інноваційних освітніх змін	
Самко Алла, Калюжна Тетяна	270
Андрагогічні засади освітнього процесу в системі післядипломної педагогічної освіти	
Сипченко Ольга	276
Цифровізація вищої освіти як важлива вимога часу	
Стеценко Надія	282
Використання платформи Google Meet у процесі групової роботи зі студентами	

Темник Галина	287
Типологія завдань у лінгвокраїнознавчому підручнику «Ключ До України: міста і люди»	
Томашевська Мирослава	290
Електронна педагогіка в освітньому процесі ЗВО	
Тупальська Галина	293
Упровадження медіаграмотності в процесі навчання учнів початкових класів	
Цимбалюк Світлана	298
Роль біології, анатомії, фізіології у формуванні ключових та професійних компетентностей майбутніх учителів початкової школи	
Цуркан Таїсія	303
Вплив онлайн-навчання на фізичне, ментальне, емоційне і соціальне здоров'я молодших школярів	
Шевчук Кристина, Тирон Оксана	308
Методичний інструментарій розвитку ціннісного ставлення до природи в учнів молодшого шкільного віку	
Шестобуз Ольга	314
Особливості формування художньої культури майбутніх учителів початкової школи	
Шульга Альона	319
Вплив дистанційного навчання на особистість педагога	
ОСВІТЯНСЬКЕ ГАСЛО!	326

Ольга Сипченко
кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет»,
Україна
ph_d@ukr.net

Olha Syrchenko
*Ph.D in Pedagogy, Associate Professor of Higher School
Pedagogy Department, SHEI «Donbas State Pedagogical
University»
Ukraine*
ph_d@ukr.net

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВА ВИМОГА ЧАСУ

DIGITALIZATION OF HIGHER EDUCATION AS AN IMPORTANT TIME REQUIREMENT

Актуальність та значимість цифрової трансформації освітнього процесу зумовлена глобальними процесами переходу до цифрової економіки та цифрового суспільства. Відповідно цифровізація та кросплатформованість у даний час є головними трендами на загальному ринку праці [10]. Згідно «Стратегії інтеграції України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу» цифровізація України має забезпечувати кожному громадянину рівні можливості доступу до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ); бути спрямованою на створення переваг у різноманітних аспектах повсякденного життя (віддалений доступ населення до різноманітних послуг, зокрема освітніх); має сприяти розвитку інформаційного суспільства, засобів масової інформації, «креативного» середовища та «креативного» ринку, а також орієнтуватися на міжнародне, європейське та регіональне співробітництво з метою інтеграції України до ЄС тощо [8].

Сьогодні заклади вищої освіти (далі – ЗВО) зазнають кардинальних змін пов’язаних з цифровізацією, адже пріоритетами освітньої системи України є відкритість діяльності закладів вищої освіти, необмежений за часом і місцем доступ до навчальних матеріалів, збільшення темпу прискорення зростання знань, докорінна і швидка динаміка змін компетентностей та професійних вимог. Як наслідок, ЗВО прагнуть використати нові технології для кращого забезпечення професійної підготовки сучасних здобувачів.

Вищезазначене доводить, що проблема цифровізації є як найважливішим фактором економічного зростання країни, так і сучасним трендом розвитку освіти. В Україні процес цифровізації вищої освіти регламентується відповідними нормативно-правовими документами («Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні», Закони України «Про вищу освіту», «Про Національну програму інформатизації», проєкт «Цифрова адженда України – 2020», «Концепція розвитку цифрових компетентностей» тощо). Так, цифровізація (англ. digitalization) передбачає насичення фізичного світу відповідними електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [7]; здійснюється перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (online) [9]. Ґрунтовний аналіз даної категорії дозволив С.Карплюку схарактеризувати поняття «цифровізація» як «своєрідну зміну парадигми...», яка «...сприяє спрощенню освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, пристосованим до реалій сучасного дня, що у свою чергу забезпечує формування конкурентоспроможних професіоналів» [4].

Важливим кроком у розвитку цифровізації освіти є схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації (2021). У змісті даного документу визначено ряд проблем з питань розвитку цифрових компетентностей, які потребують нагального розв’язання, а саме: питання правового регулювання розвитку цифрових компетентностей; системи та опису цифрової компетентності (рамки цифрової компетентності), а також вимог до рівнів

володіння цифровими навиками та цифровими компетентностями різних категорій працівників; єдиних підходів до визначення цифрових компетентностей у професійних стандартах та єдиних вимог до освітніх програм з розвитку інформаційно-цифрової компетентності фахівців різних професій; єдиних вимог до цифрових компетентностей у системі освіти та до цифрової компетентності в професійних стандартах; системи індикаторів для моніторингу стану розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей; координації дій на рівні органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реалізації державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей; системи сертифікації рівня цифрових компетентностей тощо [6].

Серед тактичних напрямів діяльності цифровізації вищої освіти є цифровізація всіх напрямів діяльності університету, яку слід розглядати як стратегію його інноваційного розвитку. Це дало змогу експертам Studyportals дійти висновку, що необхідною умовою успішності інституційного архетипу вищої освіти є цифровізація усіх освітніх процесів та великі масштаби діяльності цифрового університету, який виступає реалізатором навчальних програм, фокусується на гнучкості, навчальних платформах, автоматизованій підтримці, покращеному доступі та інтернаціоналізації [5, с. 30].

Зазначимо, що проблема цифровізації вищої освіти перебуває в центрі уваги багатьох учених. Так, сучасні дослідники О. Буйницька, Л. Варченко-Троценко, Б. Грицеляк пропонують напрями реалізації цифрового університету, які полягають у використанні віртуальної та доповненої реальності для презентації університету; передбачають застосування штучного інтелекту для швидкого реагування на різні запити, отримані онлайн; запровадження електронного навчання з використанням адаптивних технологій на основі аналітичних даних про здобувачів для підвищення ефективності освітнього процесу; використання електронного документообігу для пришвидшення управління та економії ресурсів; інтелектуальні системи прийняття рішень; управління ресурсами університету за допомогою штучного інтелекту [3, с. 68].

Грунтовне вивчення проблеми цифровізації вищої освіти дозволило В. Арешонкову констатувати, що створення вітчизняних цифрових університетів є необхідною відповіддю вищої освіти на виклики часу. На думку вченого, перехід від традиційної структури закладів вищої освіти до інноваційної цифрової передбачає комплекс заходів у таких сферах: нормативній, організаційній, економічній, соціальній, ідеологічній [1, с. 2].

Нам імпонує думка В. Арешонкова щодо заходів цифровізації вищої освіти в Україні, яку дослідник убачає у виконанні низки завдань органами державного управління та колективами й адміністраціями закладів вищої освіти: нормативне забезпечення змісту, форм, структури та іншої діяльності цифрового університету; удосконалення вимог професійного стандарту до посад «Асистент», «Викладач», «Старший викладач», «Доцент», «Професор»; удосконалення норм, що регулюють змішане і дистанційне навчання; оновлення нормативів й оплати праці науково-педагогічних працівників в умовах роботи цифрового університету; розвиток мотивації науково-педагогічних працівників і формування добрих освітніх практик, вивчення іноземних мов для створення критичної маси агентів змін у вищій освіті; пошук оптимального поєднання наукової і викладацької діяльності в конкретній моделі цифрового університету; осмислення та реалізацію змін освітнього середовища з традиційного аудиторного до віртуального цифрового; організацію освітнього процесу з урахуванням принципів і підходів андрагогіки [1, с. 5].

В. Гужва цифровізацію вищої освіти характеризує як створення єдиного інтерактивного інформаційного простору закладів вищої освіти. Науковець стверджує, що система єдиного інформаційного простору ЗВО є сукупністю інформаційних комп'ютерних систем і технологій, а також єдиного освітнього інформаційного середовища. У складі єдиного інформаційного простору дослідник виділив такі основні компоненти: інформаційні ресурси, що містять дані, відомості і знання, зафіксовані на відповідних носіях інформації; організаційні структури, що забезпечують функціонування і розвиток єдиного інформаційного простору, зокрема збір, обробку, зберігання, поширення, пошук і передачу інформації; середовище інформаційної

взаємодії користувачів і підрозділів, що забезпечує їм доступ до інформаційних ресурсів на основі відповідних інформаційних технологій, що включає програмно-технічні компоненти й організаційно-нормативні документи [2, с. 599].

За результатами здійсненого дослідження можна зробити висновок, що проблема цифровізації вищої освіти в Україні є нагальною і вимагає розв'язання низки завдань на рівні органів державного управління та адміністрації закладів вищої освіти. У ході дослідження встановлено, що заклади вищої освіти виступають осередками проектування нових технологій й слугують стартовими майданчиками для реалізації інновацій. Доведено, що створення вітчизняних цифрових університетів є необхідною відповіддю вищої освіти на виклики часу. Перспективи подальших розвідок убачаємо в аналізі моделей цифрових університетів в сучасних умовах.

Література

1. Арешонков В.Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2020. 2(2). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-2> (дата звернення: 12.05.2021).
2. Гужва В.М. Цифрова трансформація університетів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. (21). С. 597-604. URL: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/21_2019/92.pdf
3. Буйницька О., Варченко-Троценко Л., Грицеляк Б. Цифровізація закладу вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2020. №1 (28). С. 64-79 DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.6>
4. Карплюк С.О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку*. Матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. / За ред. В.Г. Кременя, О.І. Ляшенка; укл. А.В. Яцишин, О.М. Соколюк. К, 2019. 361 с. С. 188–197.
5. Проект Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Київ, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 12.05.2021).

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» від 3 березня 2021 р. № 167-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.05.2021).

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр. та затвердження плану заходів щодо її реалізації» розпорядження від 17 січня 2018 р. № 67-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.05.2021).

8. Стратегія інтеграції України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу («Дорожня карта»). *Редакція від квітня 2021 року.* URL: <https://docs.google.com/document/d/1zoBoryNALrIGTzPCBaARvIUdkDu4K8pe/edit?rtpof=true> (дата звернення: 12.05.2021).

9. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. 2019. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 12.05.2021).

10. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року (проєкт). 2016. URL: <https://uccs.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 12.05.2021).